

است: عراق، تا حد زیادی صحنه مقابله بازیگران دیگر است، بازیگرانی که دولت مرکزی توان مقابله تمام‌عیار و کنارزدن هیچ کدام را ندارد و البته به دلایل مختلف به خیلی از این بازیگران نیاز هم دارد. بغداد نه می‌تواند کاملاً در مقابل تهران بایستد، نه واشنگتن، نه حتی ریاض و دیگران. حشدالشعبی در چنین فضایی شکل گرفته. در همین فضا حضور گسترده نیروهای آمریکایی در عراق رخ می‌دهد. در همین فضا این احتمال و نگرانی وجود دارد که نیروهای دارای ارتباط با ایران، با نیروهای دارای ارتباط با آمریکا در عراق درگیر شوند یا اینکه هر کدام شان بتوانند پایگاهی برای تنظیم و اجرای حملات در نبردهای دیگر با خارج از عراق باشند و باز در نتیجه، واکنش طرف مقابل هم دامن عراق را بگیرد. بخش دیگر از ماجرا هم البته به این برمی‌گردد که حشدالشعبی، گرچه نیروی رسمی به حساب می‌آید، آنچنان در زنجیره فرماندهی رسمی عراق تعریف نشده و اختیارات خودش را هم دارد.

▼ بن‌بست، تهدید و تعویق

واقعیت اما اینجاست که علی‌رغم همه فشارها در روزهای اخیر، فعلاً به‌نظر می‌رسد تغییر واقعی و مؤثر، در هیچ کدام از این دو پرونده در آینده نزدیک متصور نیست. در لبنان، مسئله خلع سلاح حزب‌الله در آخرین جلسه دولت با واکنش منفی گسترده جریان‌های شیعی تصویب شد، اما در همین مصوبه، هیچ جدول زمانی برای اجرایی شدن این طرح اعلام نشده و ارتش هم بافاصله به محدودیت‌های توانایی خودش اشاره کرده است. واقعیت این است که خلع سلاح یک گروه مسلح در هر ساختاری، با یکی از دو روش ممکن است: یا گروه مسلح در مذاکراتی بپذیرد سلاح را کنار بگذارد که معمولاً هم در قبال دریافت امتیازاتی چنین می‌کند، یا طرف خواستار خلع سلاح، با استفاده از قوه قاهره، طرح مقابل را به خلع سلاح مجبور می‌کند یا اصلاً خود سلاح آن گروه را از او می‌گیرد. در لبنان فعلاً تصویری از مذاکره و وضعیت مرضی‌الطرفین برای خلع سلاح حزب‌الله وجود ندارد. از طرف دیگر، به نظر نمی‌رسد ارتش لبنان توان این را داشته باشد که به این سادگی با اجبار سلاح را از حزب‌الله بگیرد. این یعنی در این مرحله فعلاً این مسیر به این شکل طی نخواهد شد. در عین حال، چنین شرایطی به لحاظ سیاسی حزب‌الله را تحت فشار قرار داده است و این در کنار فشارهای حاصل از تحولات ایران و سوریه و ضربات سنگینی که حزب‌الله از اسرائیل متحمل شده، حزب‌الله فعلاً تنها به بقا ادامه خواهد داد و نه پس خواهد رفت و نه پیش.

درباره حشدالشعبی هم وضعیت فعلاً نشانه‌ای از تغییر ندارد. آخرین طرحی که برای تغییر وضعیت حشدالشعبی تنظیم شد، بنا بود رسمیت بیشتر و ساختاردهی جدی‌تری برای حشدالشعبی پیشند تا به تغییر طراحان، وضعیت مشخص‌تر و شفاف‌تری ایجاد شود، اما همین طرح از نگاه مخالفان، قدرت و امکانات حشدالشعبی را بیشتر هم می‌کرد. آمریکا چنان با قاطعیت و تهدید با این طرح مخالفت کرد که در نهایت پارلمان عراق اساساً به بررسی طرح دست نزد. ایده مخالفان داخلی طرح و نیز آمریکا این بود که چنین طرحی ضمن تغییر موقعیت حشدالشعبی در عراق، آن را تثبیت هم می‌کند و عملاً راه را برای هر گونه تغییر در آینده، چه از جنس بازتنظیم باشد و چه انحلال، می‌بندد. نزدیکی انتخابات عراق به این معناست که فعلاً همه صبر خواهند کرد تا ببینند در دوران بعدی، دست حامیان بالاتر می‌رود یا مخالفان تا مشخص شود در آن فضا چه می‌شود کرد. این هم یعنی فعلاً تغییر جدی در وضعیت حشدالشعبی مسکوت می‌ماند. در عین حال اما این گروه هم تحت تأثیر همان عوامل منطقه‌ای که در باره حزب‌الله برشمردیم، هست.

به تعویق خواهد افتاد، داستان حزب‌الله ممکن است منجر به اتفاقات دیگری نیز بشود. معلوم نیست چه سناریویی شدنی باشد. اگر دولت لبنان تصمیم بگیرد خلع سلاح را با اجبار اجرایی کند، حزب‌الله نخواهد پذیرفت و این به معنای جنگ داخلی دوباره خواهد بود. اگر در مقابل عدم موافقت حزب‌الله، اقدامی نکنند، فشارهای بیشتری در این زمینه متحمل خواهند شد. در عین حال در همین وضعیت نیز با فشار سیاسی همزمان گروه‌های شیعی نیز مواجه‌اند که خواستار دست کشیدن دولت از این ایده هستند. در واقع، اگر در عراق، دو طرف می‌توانند فعلاً با همین وضعیت سر کنند، در لبنان همه طرف‌های بازی بر سر چندراهی‌های نامطلوبی هستند که شاید هیچ کدام را نپسندند. در این میان، علاوه بر تهدید فشارهای آمریکا، تهدید حضور و نقش آفرینی اسرائیل در مرزهای جنوبی نیز بازی را پیچیده‌تر می‌کند. هم حزب‌الله می‌تواند با اشاره به حضور اسرائیل به اهمیت نقش آفرینی خود اصرار کند و هم احتمالاً مخالفان حزب‌الله، وجود این نهاد را از عوامل وجود این تهدید خواهند خواند. در میانه تمامی این بحث‌ها نیز مصوبه دولت لبنان روی میز است و در نتیجه از حالا به بعد، در هر صحنه‌ای، حزب‌الله با این چالش و مخالفت مواجه خواهد بود که بر خلاف تصمیم صریح دولت اسلحه در دست دارد. به همه این‌ها این احتمال را هم اضافه کنید که ایران تصمیمات متفاوتی بگیرد، در فلسطین تحولات دیگری رخ دهد، سوریه صحنه دردرسی تازه شود یا حتی روند کار داخلی اسرائیل دست‌خوش تغییراتی شود. هر کدام از این‌ها بازی را در لبنان عوض خواهد کرد.

به طور خلاصه، در عراق و لبنان، دو دولت با توان سیاسی، دیپلماتیک و حتی تسلیحاتی نه‌چندان بالا بر سر کار هستند. بحث و جدلی که حالا بر سر این موضوع در این دو کشور رخ داده است و ناتوانی در حل‌وفصلش، بار دیگر این حقیقت را عیان و پیاپی‌مدایش را مشخص می‌کند.

سه شنبه ۱۸ شهریور ۱۴۰۴

سال چهارم - شماره ۸۷۷

www.hammihanonline.ir

نگاه کارشناس

مذاکره و سرنوشت آن چگونه است؟

نگاهی به ابعاد و جنبه‌های ابزار مهم سیاست خارجی

حمید روشنایی

کارشناس روابط خارجی

سال هاست که مذاکره می‌کنیم حتی برای نیازهای اولیه‌مان مجبوریم مذاکره کنیم... از فروش نفت‌مان تا بازگشت پول‌های آن... از خرید مایحتاج مردمان تا خرید قطعات هواپیما... اما هنوز هم وقتی صحبت از مذاکره می‌شود، گروهی بر نمی‌تابند و داد و فریاد بر می‌آورند که خیانتی در راه است!

اگر نگوییم همه دیپلماسی مذاکره است اما مذاکره بخش مهمی از سیاست خارجی یک کشور است. هر مذاکره‌ای ۳ وجه دارد: ظاهر، محتوا و نتیجه. وجه ظاهری مذاکرات همان مراحل اولیه است که برخی آن را پروتکلی یا تشریفاتی می‌دانند اما فراتر از آن است. شروع مذاکرات نیاز به شناخت برخی مسائل دارد مثلاً سطح مذاکرات، مکان و زمان مذاکره، دستورکار اولیه و... در این مرحله چارچوب و مفاد اصلی تعیین و برنامه‌ریزی می‌شود. خطوط قرمز و مشکلات احتمالی مشخص و برطرف می‌گردد.

وجه دوم مذاکرات، محتوای آن است. در بسیاری از مذاکرات مهمترین بخش همین محتوای آن است زیرا در این مرحله است که حرف‌ها گفته و شنیده می‌شود، چانه‌زنی و لابی‌گری شروع می‌گردد، اهرم‌های فشار و امتیازدهی و امتیازگیری شکل می‌گیرد و توافقات مشخص می‌گردد.

ضلع سوم مذاکرات، نتیجه است. برخی معتقدند که نتیجه‌بخشی از محتوای مذاکرات است اما پیامد یک مذاکره به همه وجوه و زیرمجموعه‌های آن بستگی دارد. در این مرحله است که توافقات به امضاء می‌رسد و طرفین دست‌های یکدیگر را می‌فشارند و موفقیت خود را جشن می‌گیرند. غالباً دوربین‌ها در این موقع به کار می‌افتد و سیاستمداران در پشت دوربین به دستاوردهای تیم مذاکره‌کننده، افتخار می‌کنند.

اما همه مذاکرات به یک شکل جلو نمی‌رود. برخی در همان شکل ظاهری و تشریفاتی می‌ماند یعنی فقط پوسته‌ای از یک مذاکره وجود دارد که هیئت‌ها ساعت‌ها در مورد مسائل تشریفاتی صحبت می‌کنند، چانه می‌زنند و دعوا می‌نمایند تا نمای بیرونی و تماشاپسندان مشتاق برای این صحنه‌ها کف بزنند. اینکه مذاکره مستقیم باشد یا غیرمستقیم؟! چگونه وارد سالن مذاکرت شوند!، چه کسی در کجا بنشینند؟! به گفته آقای عباس ملکی معاون اسبق وزارت

سه شنبه ۱۸ شهریور ۱۴۰۴

سال چهارم - شماره ۸۷۷

www.hammihanonline.ir

دیپلمات‌ها

تصمیم‌ان‌پی‌تی در سطح کلان گرفته می‌شود

اسماعیل بقایی، سخنگوی وزارت امور خارجه درباره بحث‌های مربوط به خروج ایران از معاهده منع گسترش تسلیحات گفت: «ما عضو معاهده ان‌پی‌تی هستیم و به موافقت‌نامه پادمان پایبندیم. در خصوص مباحث مربوط به خروج از ان‌پی‌تی نیز باید گفت این موضوع تصمیم مجلس است. می‌دانیم که برخی نمایندگان در مجلس چنین مباحثی را مطرح کرده‌اند، اما نهایتاً این مسئله موضوعی است که باید در سطح کلان نظام مورد تصمیم‌گیری قرار گیرد. بنابراین، طرح این مباحث به معنای آن نیست که تاکنون تصمیمی قطعی در این خصوص در مجلس اتخاذ شده باشد.»

هشدارهای مخالف ان‌پی‌تی به عراقچی

حسینعلی حاجی‌دلیگانی، نماینده مجلس نسبت به هرگونه توافق خارج از مصوبات قانونی مجلس هشدار داد و تأکید کرد که هرگونه اقدام خلاف قانون مسئولین در مذاکرات هسته‌ای با پیگرد قضایی همراه خواهد شد. وی در نطق خود در جلسه علنی مجلس گفت: مجلس برای صیانت از حقوق ملت ایران قانونی را تحت عنوان الزام دولت به تعلیق همکاری با آژانس تصویب کرد. در این قانون آمده است که اگر طرف مقابل امنیت دانشمندان ما و مراکز هسته‌ای کشور را تضمین کرد، دولت می‌تواند برخی همکاری‌ها را انجام دهد، آن هم مشروط به گزارش سازمان انرژی اتمی به شورای عالی امنیت ملی. اما آیا چنین گزارش و اطمینانی داده شده است یا خیر؟ همچنین باید بررسی و اطمینان حاصل شود که آیا شورای عالی امنیت ملی این گزارش را بررسی کرده است یا خیر؟ از این رو این موضوع مشخص نیست. وی تصریح کرد: بنده به آقای عراقچی هشدار می‌دهم؛ اگر فراتر از چارچوب قانونی مجلس عمل کنید، علاوه بر برکناری، به دستگاه قضایی معرفی خواهید شد. شما حق ندارید حقوق ملت ایران را اینگونه واگذار کنید.

پاکستان ۸۴ نفر را در مرز ایران بازداشت کرد

روابط عمومی آژانس تحقیقات فدرال پاکستان در اسلام‌آباد، اف‌آ‌ای، اعلام کرد که طی دو عملیات ماموران امنیتی تلاش بزرگ قاچاق غیرقانونی انسان از طریق مسیرهای دریایی از پاکستان به ایران خنثی شده و در مجموع ۸۴ نفر دستگیر شدند. اداره تحقیقات فدرال علیه همه دستگیرشدگان پرونده تشکیل داده و تحقیقات بیشتری را برای از بین بردن شبکه‌های دخیل در قاچاق انسان آغاز کرده است. اواخر مرداد امسال نیز پلیس آگاهی پاکستان اعلام کرد که دو باند سازمان‌یافته قاچاقی انسان به ایران و همچنین گروهانگبران مهاجران غیرمجاز در ایالت بلوچستان پاکستان متلاشی شد. طی سال‌های اخیر نیروهای مرزی ایران هزاران تبعه پاکستانی را در قالب مهاجران غیرقانونی بازداشت کرده و به مقام‌های مرزی این کشور در مرز میرجاوه تحویل داده‌اند. به نقل از منابع خبری، اتباع پاکستانی به منظور یافتن کار و یا سفر به کشورهای اروپایی و حوزه خلیج فارس با ورود غیرقانونی به ایران سعی در رسیدن به دروازه‌های دیگر کشورها دارند.

شناسه آگهی: ۱۹۹۲۶۱۶